

Adriaan Geuze van West 8 Urban design & Landscape Architecture gaf de ganzenveer door aan:

— Maarten Hajer,
directeur Planbureau voor de
Leefomgeving

Een waarheid als een koe

> NOG NIET ZO LANG GELEDEN konden we nog zinvol spreken over 'stad en ommeland'. Iedere stad had zijn eigen ommeland, als 'achterland' ofwel (re)productiegebied. In dat ommeland zagen we de koeien in de wei staan; zij bepaalden het (productie)landschap. We konden zien hoe hun melk van de boer naar de melkfabriek, aan de rand van de stad, gebracht werd en vandaar zo snel mogelijk naar de consument, in de stad. We aten de kaas uit de wei. Aan de rand van de stad stond ook een slachthuis. Daar zag je – als je stiekem naar binnen keek – hoe een koe tot vlees werd. En bij de slager in de stad zag je hoe een stuk vlees tot biefstuk werd.

Het was die capaciteit om in hun voedsel te voorzien die historisch steeds het succes van steden heeft bepaald, zo laat de Britse auteur Carolyn Steel zien in haar prachtige boek *Hungry Cities*. Steden – van Babylon via Rome tot Londen en Parijs nu, hebben een footprint: ze veronderstellen een relatie met de natuurlijke omgeving. Die omgeving voedt de stad. De stad kan niet werken zonder zijn relaties met het ommeland, of *Hinterland* zoals de Duitsers zeggen. Het is het 'metabolisme' van de stad. Een metabolisme dat ons hele landschap heeft bepaald.

Een snelle blik in de supermarkt toont hoezeer dit is veranderd. De stad heeft zijn directe omgeving niet meer nodig om ons te voeden. Niet het ommeland is nu ons achterland, maar de wereld. Kiwi's uit Nieuw Zeeland, kazen uit Frankrijk, wijn uit Chili, water uit Italië. Iers vlees, gepresenteerd in een polystyreen bakje en onder een cellofaantje.

Niet alleen in de Amsterdamse supermarkt, maar net zo goed in een supermarkt in Groenlo. Voeding is een logistieke operatie geworden zonder weerga. Een operatie die volledig in handen is van grote supermarkten. Zonder de Albert Heijn's en de Tesco's van deze wereld zouden we allemaal verhongeren. En die logistieke operatie onttrekt zich vrijwel aan ons oog. Zien we haar nog wel, dan ergeren we ons: een distributiecentrum in het landelijk gebied, een grote oplegger in de stad, de vakkenvullers die ons in de weg staan. Ons landschap is van een productielandschap een consumptielandschap geworden.

Maar zelfs met de wereld als achterland heeft de stad zijn omgeving weer broodnodig voor onze (re)productie. Het metabolisme van de stad behelst immers meer dan voedsel alleen. Steden moeten bijvoorbeeld ook hun energie ergens vandaan betrekken. Omdat dit steeds vaker hernieuwbare bronnen zullen zijn, moeten we kijken hoe we bijvoorbeeld de windmolens een plek gaan geven in het ommeland van de stad. En hoe gaan we zoetwateropslag een plek geven, om in behoefte ten tijde van droogte te voorzien? Kortom: bij het inrichten van het landschap zullen we de relatie tot onze eigen reproductie moeten herstellen. Die gerichtheid op productie bracht ons de landschappen van de Beemster, Kinderdijk, Graft en De Rijk. In die traditie moeten we nu verder. Het is een grote culturele uitdaging.<

